

УДК 636.4:338.439

FEATURES OF DEVELOPMENT OF MEAT CATTLE BREEDING IN UKRAINE

O. Kutas

National University of Food Technologies

Key words:

*Meat cattle breeding
Cattle
Population of cattle
Specialized meat cattle
breeding
Beef production*

Article history:

Received 02.11.2015
Received in revised form
29.11.2015
Accepted 18.12.2015

Corresponding author:

O. Kutas
E-mail:
npnuht@ukr.net

ABSTRACT

The analysis of the state, features, problems and directions of intensification of development of the meat cattle breeding in Ukraine on the modern stage is conducted; its advantages are outlined compared to other agricultural industries. As the cattle breeding of milk and meat direction prevails in Ukraine, the considerable reduction of the quantity of dairy cattle in Ukraine resulted in the deficit of beef. At the same time, correctly using such population, it is possible to produce up to 47 % of the required quantity of beef. Its shortage should be liquidated by means of speed-up development of the specialized meat cattle breeding, which is a considerable reserve for increasing the production of high-quality beef.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА УКРАЇНИ

О.О. Кутас

Національний університет харчових технологій

У статті проведено аналіз стану, особливостей, проблем і напрямів інтенсифікації розвитку м'ясного скотарства України на сучасному етапі, визначено його переваги порівняно з іншими сільськогосподарськими галузями. Оскільки загалом в Україні переважає скотарство молочно-м'ясного напрямку, то значне зменшення чисельності молочної худоби призвело до дефіциту яловичини. Разом з тим, правильно використовуючи таке поголів'я, можна виробляти до 47 % від потреби у цьому виді м'яса. Нестачу ж потрібно ліквідувати за допомогою прискореного розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства — значного резерву збільшення виробництва високоякісної яловичини.

Ключові слова: м'ясне скотарство, велика рогата худоба, поголів'я худоби, спеціалізоване м'ясне скотарство, виробництво яловичини.

Постановка проблеми. Продовольча проблема належить до найгостріших не лише в Україні, а й у світі. Аналіз динаміки поголів'я великої рогатої худоби (ВРХ), виробництва молока та яловичини в Україні показує, що

проблема виробництва м'яса протягом тривалого часу є однією з найважливіших в аграрному секторі країни.

Виробництво продукції тваринництва в цілому і м'яса зокрема — один з провідних напрямів у вирішенні продовольчої безпеки та забезпеченні населення країни повноцінним харчовим білком. Сьогодні ж рівень виробництва цього цінного продукту не відповідає науково обґрунтованим нормам харчування. Якщо у 1980 р. м'яса виробляли близько 85,2 кг на особу (в тому числі майже 39,6 кг яловичини), то в 2007 р. (коли за даними ФАО Україна посідала 85 місце в світі за показником споживання м'яса в розрахунку на одну особу) — лише 45 кг [4], у 2011 р. — 46,9 кг, у 2012 р. — 48,5 кг, у 2014 р. — 54,9 кг. Як бачимо, є тенденція до покращення ситуації, але для задоволення потреб населення у м'ясі та м'ясопродуктах споживання його на душу населення треба довести до 85 кг, зокрема високоякісної телятини та яловичини — до 40 кг. Для прикладу, середньостатистичний поляк споживає 51,2 кг свинини, німець — 55,6 кг, мешканець Сербії — 64,8 кг, мешканець Австрії — 66 кг. У загальному рейтингу споживання м'яса Україна поступається Білорусі, Російській Федерації та навіть Габону й Екватору [4].

Огляд останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти формування та розвитку м'ясного скотарства України, проблеми стану та підвищення ефективності виробництва продукції м'ясного скотарства досліджували такі вчені, як О.В. Мазуренко, М.В. Місюк, В.Я. Месель-Веселяк, П.Т. Саблук, В.Г. Андрійчук, В.Я. Месель-Веселяк, В.В. Зіновчук, І.І. Лукінов, М.П. Денисенко та інші. У дослідженнях П.В. Щепієнка, М.А. Мартинюка, В.І. Бойка, О.П. Комарніцької, Ю.Я. Гапусенка, П.І. Шарана, М.А. Мартинюка, Н.В. Сеперович та інших вчених проаналізовано проблеми, що склалася в скотарстві, та намічено шляхи виведення його з кризи.

Метою статті є висвітлення стану, особливостей, проблем і перспектив розвитку м'ясного скотарства України на сучасному етапі, його переваг порівняно з іншими сільськогосподарськими галузями.

Виклад основного матеріалу. М'ясо великої рогатої худоби має значний попит як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку та посідає особливе місце в структурі м'ясних ресурсів.

Скотарство — одна з найважливіших галузей тваринництва України. Найбільше ВРХ в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь припадає у Карпатах, лісостепу та на Поліссі, найменше — у степу [3].

Молочне та м'ясне скотарство серед галузей тваринництва України посідає провідне місце, що зумовлено не лише кількістю худоби в господарствах, а й високою питомою вагою молока та яловичини у структурі продукції тваринництва. Велика рогата худоба характеризується різнобічною продуктивністю. Після її забою одержують цінну шкірну сировину, використовують кров, ендокринні залози, з яких виготовляють лікарські препарати, шлунково-кишковий тракт, жирові відкладення на внутрішніх органах [1].

За виробленою продукцією розрізняють кілька напрямів скотарства [6]:

- молочне скотарство розвивається переважно там, де є пасовища із соковитими травами, а також навколо великих міст, де існує достатня кількість споживачів свіжого молока;

- м'ясне скотарство розвивається лише у спеціалізованих на вирощуванні молодняка господарствах, які часто виникають при цукрових, крохмалепатокових і спиртових заводах, відходи яких є висококалорійними кормами;

- м'ясо-молочне скотарство поширене у тих районах, де в кормовій базі переважають висококалорійні корми (стєпова, посушлива зона, де трави влітку висихають);

- молочно-м'ясне скотарство характерне для районів інтенсивного землеробства з високою часткою посівних площ кормових культур, а також сіножатей і пасовищ.

Порівнюючи розвиток скотарства в Україні з іншими державами, слід зазначити, що чисельність ВРХ та інших свійських тварин зростає у світі щорічно на 2 %. За умов інтенсивної технології використовується 300 порід ВРХ, 121 — зебу і 30 — гібридного походження. Найбільшим виробником яловичини є США, молока — США, Франція, Німеччина [2].

Частка США складає 13,5 % світового виробництва молока, Франції — 7,7 %, Німеччини — 5,7 %. Найвищі надої молока — в Ізраїлі, США, Нідерландах (понад 6—8 тис. кг). В Україні на 100 молочних корів припадає 1,6 м'ясної, тоді як у США, Канаді, Франції — 200—300. Якщо у світі частка яловичини, одержаної від м'ясної худоби, становить 54 %, то в Україні — близько 1,7 % [7].

На сьогодні в Україні внаслідок тривалої фінансово-економічної кризи м'ясне скотарство знаходиться у досить критичному стані. Через ряд об'єктивних і суб'єктивних причин (недостатня забезпеченість кормами, низькі закупівельні ціни на м'ясо яловичини без врахування його якості, відсутність фахівців тощо) широкого розвитку ця галузь не одержала. Зменшення поголів'я великої рогатої худоби призвело до того, що виробництво яловичини до 2013 р. скорочувалося з кожним роком [8].

Запровадження державної підтримки на утримання молодняку великої рогатої худоби вперше за роки незалежності зумовило зростання поголів'я великої рогатої худоби. На 1 січня 2013 р. в Україні налічувалося 4645,9 тис. голів великої рогатої худоби, що на 5,0 % більше, ніж на початок 2012 р., у тому числі у господарствах населення — 3139,4 тис. голів (на 7,7 % більше). На сільськогосподарських підприємствах поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 4,1 тис. голів (на 0,3 %). Але вже до початку 2014 р. поголів'я ВРХ у всіх категоріях господарств скоротилося до 4534,0 тис. голів [8].

У господарствах населення зосереджено значну частину поголів'я худоби: на початок 2013 р. вони утримували 67,6 %, на початок 2014 р. — 68,3 % поголів'я ВРХ. Середньодобовий приріст великої рогатої худоби на вирощуванні, відгодівлі та нагулі на сільгосппідприємствах зріс у 2013 р. на 0,79 % і склав 508 грамів [8].

Реалізовувалося ВРХ у живій масі значно більше, ніж вирощувалося, що вказує на зниження потенціалу скотарства та зростання імпортного тиску на внутрішній ринок цієї продукції.

Загальне виробництво м'яса (у забійній вазі) у 2013 р. становило 2,39 млн т, що на 8,1 % більше, ніж у 2012 році. Зростання виробництва м'яса спостерігалось як на сільгосппідприємствах, так і в господарствах населення. У структурі виробництва м'яса яловичина і телятина займала 17,58 % у 2012 р. та 17,9 % — у 2013 р. [8].

Як уже зазначалося, існує два джерела збільшення виробництва яловичини — молочне та відносно нове для нашої країни спеціалізоване м'ясне скотарство. Загалом в Україні переважає скотарство молочно-м'ясного напрямку. М'ясо яловичини переважно одержують за рахунок використання на забій поголів'я надремонтного молодняку та вибракуваного поголів'я дорослої худоби молочних і молочно-м'ясних порід. Невелика частина яловичини, яку отримують від м'ясної худоби, у загальному виробництві м'яса істотно не впливає на підвищення рівня його споживання. Для доведення споживання яловичини на душу населення у найближчі роки до 30—35 кг необхідно широко розвивати галузь інтенсивного м'ясного скотарства.

Розвиток м'ясного скотарства в Україні дасть змогу використати не залучені до сільськогосподарського виробництва території (передгірні, гірські місцевості, переліски, яри) та землі, забруднені радіонуклідами після аварії на ЧАЕС.

Значне зменшення чисельності молочної худоби в Україні (з 8,5 млн корів у 1990 р. до 2,5 млн — у 2014 р.) призвело до дефіциту цього виду м'яса. Сьогодні для забезпечення молоком населення країни достатньо 3,4 млн корів з річним надоем на рівні 5,7 тис. кг на одну голову. Правильно використовуючи таке поголів'я, можна виробляти до 800 тис. т яловичини, тобто 47 % від потреби [10]. Нестачу потрібно ліквідувати за допомогою розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства. Для отримання потрібної кількості яловичини його слід довести до 9 млн голів.

Отже, на початковому етапі збільшити виробництво яловичини можна шляхом поліпшення використання наявного в господарствах поголів'я молочної худоби. У молочному скотарстві країни останніми роками порушено структуру стад. Замість оптимальної частки корів у 35—38 % у них за даними 2014 р. було в наявності 55,3 %, в т.ч. у сільськогосподарських підприємствах — 39,3 %, у господарствах населення — 62,8 % корів [8].

Така ситуація призводить до невисокої частки основного джерела м'яса — телят і молодняку, які залишаються на вирощування чи відгодівлю. Від значної частини телят селяни позбавляються майже відразу після їх народження через бажання заощадити молоко для реалізації та зменшити витрати на вирощування телят.

Проблему виробництва яловичини шляхом скорочення поголів'я молочних і збільшення м'ясних корів успішно вирішують у багатьох країнах світу. М'ясну худобу розводять переважно в країнах з великою кількістю пасовищ, помірним кліматом і негусто заселеною місцевістю.

Отже, нормалізація структури молочного стада збільшить загальне поголів'я ВРХ та обсяги виробництва яловичини. Це найбільш дешевий, доступний і швидкий шлях збільшення виробництва м'яса від наявного в господарствах України молочного поголів'я. Решту яловичини необхідно отримувати шляхом розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, яке на основі використання особливих порід і технологій виробляє лише один вид товарної продукції — телят.

Збільшення виробництва і поліпшення якості яловичини неможливе без розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства. Досвід багатьох країн (зокрема США, Канади, Італії, Франції, Аргентини) показує, що прискорений

розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства є значним резервом збільшення виробництва високоякісної яловичини.

М'ясна худоба, порівняно з молочною, має низку переваг: потребує значно менших витрат на будівництво приміщень і засоби механізації виробничих процесів; менш витратна щодо концентрованих кормів, енергетичних і трудових ресурсів; добре використовує пасовища, відходи рільництва (солому, полову) і переробної промисловості (м'ясу, брагу); забезпечує високоякісною сировиною шкіряну, легку і фармацевтичну промисловість.

Спеціалізованому м'ясному скотарству притаманна своя специфіка селекції, технології годівлі й утримання тварин різних статевих і вікових груп.

Перші кроки становлення галузі м'ясного скотарства в Україні припадають на середину 1950-х років. Зарубіжний досвід з формування галузі м'ясного скотарства на той час показав, що найбільш ефективним шляхом створення нових м'ясних порід є промислове і поглинальне схрещування спеціалізованих м'ясних порід з поголів'ям місцевої худоби молочного і комбінованого напрямку продуктивності.

Розвиток м'ясного скотарства на українських теренах розпочався із закупівлі по імпорті генетичного матеріалу бугаїв і м'ясного поголів'я іноземної селекції. Переважно це були тварини абердин-ангуської, шаролецької, лімузинської, герефордської, санта-гертруда, шортгорнської та кіанської порід [5]. Брак в Україні спеціалізованої м'ясної худоби, низька ефективність і дорожнеча імпорту зумовили необхідність виведення м'ясних порід худоби з урахуванням умов ґрунтово-кліматичних зон.

У результаті проведеної роботи було виведено українську (1993 р.), волинську (1994 р.) та поліську (1999 р.) м'ясні породи худоби [9]. Для різних природно-кліматичних умов України створені зональні типи м'ясної худоби: знам'янський, поліський, південний. Ведеться робота зі створення асканійської м'ясної породи, що матиме три внутрішньопородних типи: таврійський, причорноморський, кримський.

Сьогодні м'ясне скотарство України представлене чистопородною худобою 12 порід переважно української селекції (українською м'ясною, волинською, поліською породами та знам'янським типом), більшу половину якої утримують у племінних господарствах. Широко розповсюджені також абердин-ангуська порода, лімузин, шароле та герефорд. Швидкими темпами організовується товарне м'ясне скотарство на Поліссі, що зумовлюється природно-економічними, соціальними й екологічними чинниками.

Створення галузі спеціалізованого м'ясного скотарства дає змогу не лише збільшити виробництво яловичини, а й забезпечити її безперебійне постачання населенню протягом року. Проте в господарствах України частка тварин спеціалізованих м'ясних порід і типів становить близько 0,2 % від загальної кількості ВРХ.

В організації і веденні цієї галузі беруть участь близько 200 господарств. Зокрема, до племзаводів української м'ясної породи належать «Росія», «Дружби народів» в АР Крим, «Еліта» у Київській, «Чиста криниця» у Полтавській, «Світанок» у Рівненській, «Воля» у Черкаській, ім. Фрунзе, «Україна» і «Головеньківський» у Чернігівській області [11].

Зниження ролі факторів екстенсивного розвитку галузі м'ясного скотарства обумовлює посилення пошуків нових факторів розвитку галузі.

Визначальними факторами розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства у перспективі є:

1) продовольчі фактори: значний дефіцит виробництва м'яса і його споживання, особливо яловичини; населення недостатньо забезпечується цим важливим білковим продуктом харчування; необхідність підвищення якісних показників яловичини від тварин молочних і комбінованих порід;

2) соціальні фактори: у сільській місцевості багатьох областей України більше третини населення — пенсійного віку, тому в господарствах з розведення молочної худоби важко вирішуються кадрові проблеми і найближчим часом вони залишаться; при постійному зменшенні чисельності працездатного сільського населення м'ясне скотарство потребує у 8—10 разів менше трудових ресурсів, що пояснюється використанням маловитратної технології утримання м'ясної худоби;

3) енергетичні фактори: при існуючому дефіциті енергоносіїв дана галузь вимагає мінімальних витрат електроенергії, механізмів і машин; енергоємність м'ясного скотарства на 60—80 % менша порівняно з молочним скотарством;

4) екологічні фактори: особливої уваги заслуговує розвиток м'ясного скотарства в регіонах, забруднених радіонуклідами в результаті аварії на ЧАЕС, де дуже гостро стоїть проблема з трудовими ресурсами й одержанням екологічно чистої продукції; ця галузь допомагає вирішити проблему зайнятості населення, до того ж з м'ясом в організм людини потрапляє менше радіонуклідів, особливо стронцію, ніж з молоком;

5) ресурсні фактори: м'ясна худоба вимагає значно менших витрат концентрованих кормів, більш ефективно використовує пасовища; існує необхідність у створенні високопродуктивних культурних пасовищ і луків, з яких корми є значно дешевшими, а також і в раціональному використанні наявних кормових ресурсів та рентабельному веденні галузі;

6) економічні фактори: у раціонах харчування м'ясної худоби застосовують більш дешеві грубі та зелені корми, відходи харчової промисловості; від неї одержують високоякісне м'ясо, шкіру, цінну сировину для фармацевтичної промисловості при енерго- та ресурсозберегаючій технології утримання худоби [5].

Знання недоліків м'ясного скотарства надає можливість нейтралізувати їх негативні наслідки та перетворити виробництво яловичини, отриманої від м'ясної худоби, у прибутковий бізнес. Головним недоліком м'ясної худоби є обмежена продуктивність корови — одне теля на рік. Від молочної корови, крім теляти, щодня отримують ще й молоко.

При невмілому господарюванні економічна ефективність і продуктивність м'ясного скотарства значно менша, ніж молочного. У м'ясному скотарстві, на відміну від молочного, використані на утримання худоби корми відносять на один продукт — приріст живої маси, тому на його отримання витрачають у 2—3 рази більше енергії кормів.

Цей недолік компенсують вмілим використанням пасовищ, де тварини отримують найбільш дешевий корм і витрати на утримання та відгодівлю

значно менші, ніж під час годівлі за стійлового або стійлово-пасовищного утримання. Потрібна кількість пасовищ на м'ясну корову залежить від прийнятої у господарстві технології, урожайності трав і стану пасовищ.

Існує низка перешкод, які стримують розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства в Україні:

- низька платоспроможність переважної більшості населення;
- низькі закупівельні ціни на яловичину, отриману від м'ясної худоби, що не забезпечують беззбитковості виробництва і зменшують інвестиційну привабливість;
- відсутність інтеграції виробництва, перероблення та реалізації м'ясної продукції з урахуванням її якісних показників, що стає причиною занижених закупівельних цін на яловичину;
- нестача спеціалізованих підприємств з вирощування та інтенсивної відгодівлі молодняка великої рогатої з високим рівнем технологічного оснащення;
- брак знань з управління стадом м'ясної худоби;
- ведення м'ясного скотарства на інтенсивній основі із значними витратами коштів на капітальне будівництво та складне технологічне обладнання;
- використання на фермах з утримання маточного поголів'я та вирощування телят технологій і засобів виробництва, які не властиві для спеціалізованого м'ясного скотарства, що зумовлює високу енергоємність і собівартість виробництва;
- отримання більшості надремонтних теличок молочного і комбінованого напрямку продуктивності у господарствах населення, що ускладнює їх використання для створення товарних стад м'ясної худоби.

Унаслідок даних обставин величезний потенціал м'ясного скотарства не використовується, дуже низькою залишається якість продукції племзаводів і репродукторів.

У нашій країні прийнята така система ведення м'ясного скотарства, коли молодняк вирощують у тому ж господарстві, де його отримали, до реалізації на забій. При цьому спостерігаються досить низькі прирости живої маси, тому варто впроваджувати м'ясне скотарство. На одних фермах потрібно вирощувати телят на молоці корів до віку 6—8 міс. Потім надремонтних телиць і бичків варто продавати для наступного вирощування у господарства з відгодівлі. За цієї системи отримуються вищі середньодобові прирости живої маси.

У найближчому майбутньому за рахунок наявного в Україні поголів'я корів м'ясних порід неможливо буде отримати необхідну кількість м'ясної худоби. Промислове схрещування м'ясної і молочної худоби у господарствах широко не застосовується. Оскільки поголів'я молочних корів недостатнє для забезпечення потреб населення у молоці, то їх потрібно використовувати не для отримання помісних телят, а для відтворення молочного стада. У такому разі створювати стада худоби м'ясного напрямку можна, використовуючи телиць молочних і комбінованих порід, яких щороку майже відразу після народження забиває на м'ясо населення.

Для реалізації переваг м'ясної худоби на переробних підприємствах мають бути впроваджені безвідходні технології переробки туш і раціональний їх

поділ за сортами і категоріями. За рахунок роздільного використання туш м'ясної худоби можна буде повніше задовольнити попит на м'ясопродукти споживачів з різною купівельною спроможністю та встановити ціни на продукцію залежно від її якості.

Для інтенсивного розвитку м'ясного скотарства в Україні потрібно ретельно готувати кадри для даної галузі на базі провідних аграрних вузів країни, вивчати досвід зарубіжних країн з високим рівнем розвитку м'ясного скотарства щодо організації вирощування, переробки та вигідної реалізації продукції галузі, створювати та розвивати асоціації власників худоби м'ясного напрямку продуктивності, проводити рекламні та дегустаційні акції продукції м'ясного скотарства, організовувати виставки й аукціони племінної худоби.

Ряд проблем можна було б вирішити шляхом створення реальної державної програми розвитку галузі, що базувалася б на аналізі поточної ситуації та заохочувала бізнес інвестувати у вирощування великої рогатої худоби. До розроблення такої програми варто було б залучити експертів ЄС і створити її на основі чіткої програми економічної зацікавленості у вирощуванні худоби на м'ясо.

Висновки

Скотарство — одна з найважливіших галузей тваринництва України. Воно дає найбільший обсяг тваринницької продукції — молока та м'яса. М'ясо ВРХ займає особливе місце в структурі м'ясних ресурсів.

Виробництво продукції тваринництва, зокрема м'яса, є одним із головних питань у вирішенні проблеми продовольчої безпеки та забезпечення населення країни повноцінним харчовим білком. Показник споживання продукції тваринництва на душу населення є одним з основних, що характеризують добробут нації. Серед м'ясних продуктів, що споживаються людиною, яловичині належить одне з провідних місць. Аналіз динаміки поголів'я ВРХ і виробництва яловичини в Україні показує гостроту продовольчої проблеми.

М'ясне скотарство менш трудомістке порівняно з іншими сільськогосподарськими галузями, його технологія не потребує використання складних машин і обладнання. Важливою його перевагою є також невисока енергомісткість, тому у багатьох регіонах України, де є незатребувані земельні площі, при створенні культурних і поліпшенні природних угідь і пасовищ таку можливість можна направити на використання специфічних особливостей м'ясної худоби при її вирощуванні. Ця галузь тваринництва може стати перспективою не лише у забезпеченні високоякісним м'ясом і м'ясопродуктами за науково обґрунтованими нормами харчування, але й у поліпшенні життєвого рівня населення, створенні експортного потенціалу та стратегічних ресурсів України.

Розвиток спеціалізованого м'ясного скотарства сприятиме забезпеченню споживача яловичиною високої якості, ефективному використанню природних пасовищ і кормів низької якості (зокрема, залишків рослин після збирання врожаю), скороченню витрат на виробництво яловичини за рахунок зменшення їх за статтями, що пов'язані з виробництвом молока, підтриманню ґрунтів в екологічно сталому стані шляхом ротації посівів кормових культур.

Для збільшення кількості поголів'я м'ясної худоби, підвищення його продуктивності та виробництва якісної яловичини важливе значення має надання державою дотації на утримання кожної продуктивної м'ясної корови шляхом компенсації нормативних витрат на її вирощування. Це практикується у країнах з ринковою економікою.

Література

1. Бірта Г.О. Товарознавство м'яса: навчальний посібник для ВНЗ / Г.О. Бірта, Ю.Г. Бургу. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 164 с.
2. Велика рогата худоба [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Велика_рогата_худоба.
3. Гілецький Й.Р. Географія України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://geoknigi.com/book_view.php?id=416.
4. Дацко О.Б. Аналіз виробництва та споживання м'яса на одну особу в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. — 2013. — Вип. 23.16. — С. 212—217.
5. Дзіцюк В.В. Сучасний стан і перспективи м'ясного скотарства в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://agro.ua.net/animals/catalog/ag-1/a-3/info/aig-75/>.
6. Економічна географія України (лекції) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/5887/132/>.
7. Логоша Р.В. М'ясне скотарство України: стан, тенденції та напрямки його інтенсифікації // Збірник наукових праць ВНАУ. — 2012. — Т. 2, № 1 (56). — С. 90—96.
8. Тваринництво України 2014: Статистичний збірник. — К.: Державний комітет статистики України, 2015. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
9. Угнівенко А.М. Спеціалізоване м'ясне скотарство: Навчальне видання / А.М. Угнівенко, В.І. Костенко, Ю.І. Чернявський. — К.: Вища освіта, 2006. — 303 с.
10. Угнівенко А.М. Шляхи вирішення проблеми виробництва яловичини в Україні (стан питання) // Біоресурси і природокористування. — 2013. — Т. 5, випуск 5—6. — С. 76—84.
11. Характеристика скотарства України за породним складом [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/page/1032>.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ МЯСНОГО СКОТОВОДСТВА УКРАИНЫ

Е.А. Кутас

Национальный университет пищевых технологий

В статье проведен анализ состояния, особенностей, проблем и направлений интенсификации развития мясного скотоводства Украины на современном этапе, определены его преимущества сравнительно с другими сельскохозяйственными отраслями. Поскольку в целом в Украине преобладает скотоводство молочно-мясного направления, то значительное уменьшение численности молочного скота в Украине привело к дефициту говядины. Вместе с тем, правильно используя такое поголовье, можно производить до 47 % от потребности в этом виде мяса. Недостаток же нужно ликвидировать с помощью ускоренного развития специализированного мясного скотоводства — значительного резерва увеличения производства высококачественной говядины.

Ключевые слова: мясное скотоводство, крупный рогатый скот, поголовье скота, специализированное мясное скотоводство, производство говядины.